Kronika wſzytkyego ſwyna-
ta/ na ſſeść wyekow/ Monarchie cżterzy rozdzie lona/ s Kozmográphia nowa y z rozmáitemi kroleſtwy ták pogáńſkimi/ Zydowſkyemi yáko y Krześciáńſkye mi/ s Sybillami y proroctwy ich/ po Polſku piſána s figurámi.

W ktorey też żywoty Ceſarskye/ Papyeskye/ y tych krolow z ich krole-
ſtwy/ Aſyryskich/ Egipskich/ Zydowskich/ Greckich/ Perskich/ Ty-
reckich/ Węgyerskich/ Czeskich/ y innych rozmáitych thák
Krolow/ Kxyążąt/ yáko inych przełożonych od
początku ſwyátá áż do thego roku
ktory ſie piſze 1551.
ſą nápiſáne.

Myedzy ktoremi też náſzá Polska ná oſtátku
zoſobná yeſt wpiſána.

RE FACTIS EST VIR

FAMAM EXTENDE

TVTIS OPVS.

Krakowye.

Wdowy.

Bogá był przezyrzány y wezwány/ y inym ná przykład dány/ ktemi cno
támi y litośćiámi/ ktore śię w iego żowoćie nayduią. Rodzay iego od
wielkich historikow iest spisány/ miał oycá Filipá krolá Máćedońskie-
go/ á mátkę rzeczoną Olimpiadá/ tey nocy ktorey śię miał vrodzić śni-
ło śię oycu iego/ iż swey żenie Olimpiádzie/ żywot był signetem zápieczę-
tował/ ná ktorey pieczęći był wyrzązány lew/ Práktikarze to wykłádáli
iż miáłá vrodzić mocnego człowieká/ A byli oboie y Filip krol/ y żoná O-
limpiada z wysokiego rodzáiu/ Filip poszedł z Herkulesá Greká/ żoná z
rodu Achillesá też Greká/ s ktorych śię był ten známienity á ślachethny
krol Alexander vrodził.

Rodzay Alexandra wielkiego y Filipa oyca ie go Krolow Máćedońskich.

Hercules/ Hillus/ Cleodeus/ Aristomachus/ Temenus/ Perdicas/ Ar-
geus/ Filipus/ Aeropus/ Alcetas/ Amintás/ Alexander pirwszy/ Amin-
tas wtory/ Filip wtory/ á s tych Alexánder wielki poszedł.

Herodotus. Vrodził śię Alexander wielki po Troiáńskiey walce około 800 lat/ ktore-
go rodzay Herodotus dostátecznie wypisał.

Rodzay Olimpiadi matki Alexandrowey.

Achilles ktori był Greckim krolewicem/ Pirrus brát iego/ Molosus krol
Pausanias. Epiri od ktorego poszedł Pausanias krol Epirow/ Tarimbas/ Alcetas/
Neoptolomeus/ á ten był oćiec iey.

Filip oćiec Alexan-
drow gdy był zábit od Pansa
niego swego Kziążęćiá/ dla nieu-
czynienia spráwiedliwośći/ o brzy
dliwy vczynek/ ktory był wziął od
Attalus. Attalusa rycerzá Filipowego/ od
stąpili Illirici/ to są Słowacy/ y
Grekowie od Máćedoniey/ ábo-
wiem iesze był Alexander mło-
dym/ wszákże potym wziąwszy po
oycu swym Máćedońskie krolest-
wo/ zásię wziął Illiriki/ pothym

Greki Tebany/ktorzi zu fale przeciw iemu s Persy postepowali do grun-
tu zborzyl thak iż nigdy wsturać nie mogli/ A gdy iuż sobie pokoy Ale-
xender w Greciey vczynil/wezbral sie do Aziey z woyskiem swoim/ktore- Zwyprawa Alexandrowa do Aziey
go mial/ pieszych czterdziesci tysiecy/ieznych czterzy tysiące/á bylo tám
iuż iego oycá ludzi thak wiele/ s tym malym ludem poraził Persy y wiele
miast známienitych pobral/to iest/Sardis/Mileth/tirum/gdzie tám
wiele niewczesnosci vżyl/ Darius krol Perski po porazce vciekl do Indi-
ey/ Zone iego y mátke/syná y dziewke Alexender pobral/s ktorymi sie Darius
ták lastáwie obchodzil/iáko ná tákie przysluszálo/iż mátke Dáriusowe
mátką swoią názywal/zone siostrą/dzieci cálowal iáko swe wlasne/dla
czego byl wzietym/y wdziecznym v ludzi we wszytkiey Azyey/ták iż do-
browolnie k niemu sámé kráiny przystáwály: Pothym Darius z no-
wu zebral woysko wielkie ná Alexendrá v rzeki Eufraten/ tám do ostát- Eufraten.
ka porázon/á vciekáiąc zábit od swego slugi rzeczonego Besa/á gdy go Darius zabit
nádiechal Alexender/bárzo go s plączem zálowal y rzekl sie pomscić te-
go nád Besem/ktorego gdy poimano/kazal dwoie drzewá schylić/á zá Bess rostargan.
wirzchy obie nodze vwiezać y puscić/tám go drzewá rostárgnely/ Po-
tym Alexander iechal do Babilonu/wziąl y Zuzam/á stąd Monárchi- Babilon
ey y wszytkiey Azyey dostal/á dzialo sie siodmego roku iego krolowánia/ Zusa
pisze tho Iustinus zá ieden dziw/iż Alexander thák z málym ludem ná
wszytek swiát walczyl zwlaszczá w Azyey/ gdzie thám prawie wszysthek Azia
swiát ziemie leży/bo my thu w Europie ná ostátku ziemie mieszkamy/ Europa
gdyż nas blisko morze wielkie Oceanus/ piszą też zá ieden dziw iż Ale-
xender w swoim woysku sprawce żadnego nie mial mlodszego nád sie/
coby mu bylo mniey czterdziesci lath / mowiąc iż nie wszetecznosć/ ále
stalosć zwycieża/Abowiem byl y sam wylecial przy iedney piáney biesie-
dzie/gdy slyszal Clitusá (swego stárego rycerzá) chwaląc Filipá oycá w
mirnosci nad Alexandrá/ kazal sobie dáć luku Alexender/thám zábil Clitus
Clitusá czego potym żálowal ták bárzo/iż by go byli nie hamowáli/zá-
bil by sie sam byl ná k[illegible]go [illegible]robic. Także th[illegible] z przemiennych obyczaiow
przemienilo sie [illegible] bowiem gdy sie bral z woyskiem przeciw In-
dom á Scyton[illegible] we dwunáscie lat po oycu Filipie/á swych lath Indi
mial 32 miesiec[illegible] od národzenia swego. Byloćby wiele o tym wiel- Scytia
kim krolu

kim krolu

kim krolu na przykład danym co pisać / iako go pan Bog wszem przed pczy był na swiecie postawił / skąd mu szczescie a tą sprawą przychodziła / iż mu żaden na swiecie odeprzeć nie mogł / ale iż thego wiele tak / iży małe kxiąszki / znosić nie mogą / Przeto kto chce szerzey baczyć / czci Herodota / Justina / Plutarcha / a Danielowe proroctwa rozumiey / o tym zacnym człowieku od Boga ku przykładu danym.

Rozdział krolestw po Alexandrowey smierci.

Alexandrowa żona Roxana / corą krola Perskiego po smierci męża swego była brzemienna / a gdy inego dziedzica nie było / wiele ich na to przyzwalało / aby tego czekali / iesli sie syn vrodzi aby był dziedzicem / a do tego czasu kxiążęta Rzecz pospolitą sprawowali / ktorzy sie im będą opiekać / Przeciw temu byli drudzy zwłaszcza Perdicas / ktory przyzwalał zdradliwie na Arideusa brata Alexendrowego / na ktorego wiele ich s nim przyzwoliło / gdzie y Perdicasa iego sprawcą nawyższym wybrali. Perdicas myslił iakoby sam Monarchią obdzierżał / vmyslił poiąć siostrę Alexendrowę Cleopatrę / aby k themu miał lepszy przystęp. Antipater ktory na ten czas roskazował w Macedoniey / obaczył zdradę Perdiki / wesele mu przekaził / dla czego woyska na sie wielkie zebrali / a stey prziczyny / napirwsze rostirki między Kxiążęty po smierci Alexendrowey vrosły / potym przeciw Perdice ini powstali / Antipater Ptholomeus / Antigonus / s kthoremi gdy walczył / zabit w Egipcie od własnych rycerzow dla iego spornosci / a tak Kxiążęta przednieysze vmienili sie po Alexendrze rozdzielić krolestwy / gdzie ktory był starostą za Alexendra / tam miał być panem / Seleucus krolem Syryskim / Ptolomeus Egipskim / Antigonus w Aziey / Casander w Macedoniey y w Greciey zostali / kthorzy potym dla Monarchiey Macedońskiey wielkie walki wiedli między sobą / a zwłaszcza w Macedoniey / Abowiem był Casander / ślachetną Olimpiadę matkę Alexendrowę zabił / ktora po sobie taki przykład cnotliwy w ludzką pamięć zostawiła / iż wszyscy historikowie y kronikarze o niey piszą / Rarum pudicicie exemplum / to iest przykład okazanie cnothy niepospolity / Abowiem gdy ią miano sciąć / szła na smierć bez strachu położywszy rece na ramionach v dwu panien była tey pamięci / iż leżąc do ziemie rękoma sie zakrywała / aby kthorey części ciała nagiego nie vkazała / także też y pannom roskazała czynić / bo za wstydem

Perdicas
Arideus
Cleopatra
Antipater
Perdica zabit
Cassander okrutny
Przykład cnotliwy Olimpiadi

bo za wstydem enotá chodzi. Roxane żone Alexandrowe kazał poimáć | Roxane pomana
ná prawiwszy też áby iey dziecie było zábito/ktore byłá po śmierći Alexandrowey vrodziłá/to iest Alexandrá drugiego/Wszákże pan Bog/ácz tego okrucieństwá nie nád sámym pomśćił/ále nád iego syny/Abowiem po śmierći Caśandrowey/synowie iego Antipater y Alexender walczac o Mácedońskie krolestwo/uciekł sie ieden do Lizymachá cyeá swy y żeny o pomoc/od ktorego zábit/Alexender drugi syn uciekł sie do Demetriusá/od ktorego też zabit/á stąd krolesthwo Mácedońskie przyszło ná Demetriusá/ kthorego rodzay trwał długo/áż do krolá Cosdrásá kthorego był Constántinus poimał. | Demetrius Cosdras

O krolech Syryskich.

Kxiąże Selewcus vrodził sie w Mácedoniey/ná ktorego członku rodzącim było známie/ná kstałt kotwice á tákież było v iego potomkow áż do trzeciego pokolenia/then zábił Demetriusá y syná Antigoná krole wielkiey Azyey/Bábilon mocą wziął y inne miástá tenże y Lizimachá kxiąże z Helesponthu zábił/Pothym też y sam zábit od Ptolomeusá Cerawná. ¶ Straszliwe przykłády zá prawde z vpádku tych krolow/ktore sam Bog ná tho mieysce pomázuie/przywodząc nas ku temu przykładu/ábyśmy nie dufáli w swoie mocy y mądrośći/iedno nań wszytko przekłádáli | Demetrius zabit Antigonus zabit Lizimach zabit Seleucus zabit

Po śmierći Selewkowey Antiochus Soter krolował w Syryey/ ktory miał syná Antiochá Teos rzeczonego/Ten Antiochus miał żone Láodicen s ktorą miał dwu synu Selewká Calinicá/á Antiochá Hierará/Pthołomeus Filádelfus dał dziewke swoie Berenicen Anthiochowi zá | Antioch soter Antioch Teos Calinicus Hierax

 druga żo

drugą żonę/ potym gdy vmárł Antiochus námowiłá Láodicen Selewká syná swego/ áby poimał Berenicen mácochę swoię á krolesthwo wziął/ y vczynił ták/ obległ mácochę/ ktorá się mu pod slubowániem iego obyczáyne:go záchowánia dáłá/ wszák potym przebáczył t:go/ dał zábić cnotliwą pánią Berenicen / co v Dánielá w świętym pismie iáwnie sto / krolowa z Egiptu v Asyrianow iáwną krzywdę cirpieć będzie czego się pomści krol Egipski nád Asyriany/ gdzie potym brát iey Ptolomeus Eu:rgetes iechał do Syriey/ Selewká wygnał/ miásth wiele pobrał. Chcąc się mścić Selewcus vciekł się do brátá młodszego Antiochá Hieraxa/ ktory go snim ziednał/ á sam pánstwo bráterskie wziąć vmyslił s pomocą posthronnych ludzi zá pieniądze nábytych/ ábowiem byli w ten czás Galláte w greciey/ ktore był przywiodł Brenno Kxiążę z Niemiec/ ktore dzis zowiemy Gallos to iest Fráncuzy/ od Gallow Galláte wezwáni do ktorych święty Páweł czestho pisał o wierze Krześcijáńskiey/ á stych pomocą zwyciężył Antiochus Selewká brátá/ ktory też sam Antiochus zwyciężon od Tátárskich Kxiążąt. Pothym się vciekł Antioch do Ptholomeusá Ewergetá o pomoc przeciw Scythom/ ále Ptolomeus pámiętáiąc ná okrucieństwo ktore nád siostrą iego Berenicen vdziáłał/ zábił go/ á brát przed tym Selewcus szyię złamał/ á thák mizernie ci dwá brácia zginęli/ á snadź dla niewinney krwie rozlania/ ktorey pán Bog długo żadnemu nie cirpi.

[Ber]enices [za]bita

[Dan]iel prok.

[Ev]ergetes

Galláte

Brenno

[Sel]ewcus porá[ż]on od brá[t]á

Antioch zabit

Anthiochus wielki w Syryey krolował/ ktory Ptolomeusá Filopátra Królá Egipskiego prześládował/ krol Egipski sthey przyczyny/ poruczył się Rzymiánom/ y syná im dał w opięke/ stąd były vrosły wielkie walki miedzy Antiochem á Rzymiány/ á w ten czás był vciekł Hánibál po porazce Cartháginskiey/ do Antiochá/ w ktorego dufał Antiochus/ y w iego nádziei Rzymiánom hárdym był/ ále gdy mu moc Rzymiánie stárli/ musiał snimi się-

dnáć/á syná Epifaná Antiochá w zakłádzie dáć. Po śmierci Anthio-
chá wielkiego syn iego Seleucus wstąpił ná páństwo oycowskie/ An-
tiochus Epifanes wthen czás uciekł z Rzymá z więzienia / wypędził
brátá Selewká/á sam páństwo pod nim wziął/ Tento potym Antio
chus Epifanes będąc chytrym á okrutnym wezbrał się do Ieruzalem/
ábowiem Zydzi/ták niesforni byli/ iż nie dawáli kápłáństwá nawyższe-
go potomkom ich/iedno pánom wielkim/ zábiwszy własnego dziedzicá/
stey przyczyny iechał Antiochus/ iż był proszon od Iazoná/ áby go ká-
płanem ostáwił/ktory gdy przyechał wiele ludzi pobił y kościołow połu-
pił w Ieruzalem/potym iechał do Egiptu/ nádziewáiąc się go dostháć
po opiece krolá młodego/ ále iż się iuż było poddáło wiele miasth krolowi
młodemu/przeto się go obawáły Rzymian/ o czym szerzey Iozefus pi-
sze. Gdy się po wthory kroć do Ieruzalem Antioch wypráwił/thám
więtsze łupiestwo uczynił niż pirwey/ y poszkárádzenie Sálomonowe- Iozephus
go kościołá/ábowiem kazał s nie° wymiátáć Boże przykazánie/ Biblią
y ine kśięgi popalić/á słup swoy bałwochwálski wstáwić/y Zidom przi
kazał áby gi chwalili zá Bogá/ á stąd Dániel náznáczył w świętym pi
śmie Antikrysthá sposobem Antiochowym przyść/ iż będzie przeciwná
czártowá moc mocy Bogá nawyższe°go/o ktore° okrucieństwie też Má
chábeus pisze w Bibliey/ Wszákże/ iż pan Bog nie lubi áni ćirpi żadney
okrutności/zbytkow áni báłwochwálstwá ná świecie/wzbudził Máchá Machabeus
beusá Zydá/ktory zebrawszy nie wiele ludzi porázil Anthyochá/po trze- porazil Anti
ćim lecie iáko był słup do kościołá wstáwił/ kościoł święty nápráwił wy- ocha.
rzućiwszy czártowskie báłwány. ¶ Dziáło się po śmierci Alexan-
drá wielkiego 148. láthá/ á po wyzwoleniu Zydowskim z Bábilonicy
lat 348. á przed narodzenim Kristusá 152. lat/ według Cariona.
Gdy po trzecie wypráwił do Ieruzalem Antioch/ Epifanes rzeczony
od szaleństhwá/ bowiem gdy był pian rozmiatał po ludziech pieniądze/
chcąc się mścić poraszki swey nád Máchábeusem/ umárł: po iego śmier
ći brát Demetrius wziął krolestwo/ zábiwszy młodego Antiochá Eupa Smierć Antio
trá synowcá swego/uciekł się do Rzymian/ Alexender kśiążę oborzył się cha
ná Demetriusá y zábił go/ záśię od syná Demetriusowego zábith Ale- Demetrius
xender/ Miał też syná drugiego Demetrius Antiochá Grifa/ kthory z

Antiochem Cyrenem walczył o krolestwo Syryskie/ gdzie sie obá zábili/ tákże y synowie ich táki z walczyli o nie/ áż ná ostátek vciekł si iedenw do Tygrana krolá Ormiańskiego/ ktory zábiwszy obudwu posiadł krolestwo Syryskie/ áż Pompeius wielki Rzymski samego Tygránesá zábił y krolestwo oboie wziął/ á tu potomstwo Selewkowe przyszło w cudze rece y s krolestwem.

Dziwny znak gniewu Bożego nad krolestwem Syryskimi.

O Kroloch Egipskich.

Ptolomeus Lagiow syn/ ktorego Pausanias pisze z bekártá od Filipá oycá Alexandrowego poszedł.

Ptolomeus Filadelfus/ o tym wiele piszą/ iż sie kochał w náukách wszelkich/ do ktorego przyieżdżáli z rozmáitych kráin vczeni ludzie/ á stąd sie z vczonemi ludźmi Żydowskiemi poznał/ ktorzy go námowili/ iż Żydowską Biblią dał przełożyć ná Grecki y Łáciński iezyk siedmdziesiąt wykłádáczom vczonym/ gdy obaczył/ lud y iezyk Żydowski/ ná świecie być nástárszy/ y od Bogá łáskáwy/ kochał sie w ich kśiegách/ ták w świętym pismie iáko w historiach.

Biblia wykłádána.

Ptolo. Filopator/ then był zwyciężył Antiochá wielkiego/ ále sie potym skáził bo zábił krolowa żone swą/ dla miłości iedney dziewki.

Ptolo. Ewergetes/ ten sie mścił siostry Berenicen nád Syryskim krolem/ iáko wyższey nápisano.

Ptolo. Epifanes/ tego naieżdżał Antioch wielki/ wszákże mu potym dał dziewke zá żone Antiochus.

Ptolo. Filometor/ pod ktorym Antiochus Epifanes chciał wziąć krolestwo/ ále go Rzymiánie obronili.

Pto. Ewergetes/ ten Demetriusá porażonego y wygnánego ná krolestwo Syryskie zásie wsadził.

Ptolo. Fi